

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

Tidskrift

utgifven af

Göteborgs Kvinliga Diskussionsförening.

N:o 7.

1887.

2:dra årg.

Innehållsförteckning:

A. St. Arctander: Unionsfrågan från norsk synpunkt	Sid.	105.
Elna: Du hade ordets gåfva (poem).	„	109.
J. L. En liten historia	„	109.
Viktor E. Lennstrand: Jesus af Nazarets dom	„	113.
Clara Bergsøe: August Strindberg og Jonas Lie	„	114.
När och Fjärran	„	117.

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER, GÖTEBORG.

WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI.

Jon Aron Lennstrand

Aqvarellfärger

Färglådor m. m., *Färdiga Träföremål*
samt fullständig materiel för

Träsnideri, Trämålning, Bronsmålning,
Löfsågning och Svarfning på lager i detalj hos

Swen Dymling & Co.
Göteborg.

Illustr. Priskurant franko.

(G. 13444 × 1.)

J. A. Wettergren & Co.,

GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**
Sorgtyger i alla moderna genres, äfven äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

☛ Profver sändas på begäran till landsorten franko. ☛

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,
allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

I. SCHUBACKS **FRUKTHANDEL,**

32 Kungsgatan 32.

Filial: 2:dra Långgatan 18.

Allm. telefon 471.

Rekommenderar till benägen hägkomst allt, hvad till affären hörer i parti
och minut till billigaste priser.

Obs! Order från landsorten expedieras prompt mot efterkraf eller då
kontant remissa insändes.

FRAMÅT

» TIDSKRIFT »

UTGIFVEN AF

GÖTEBORGS KVINLIGA DISKUSSIONS-FÖRENING.

Döm ingen ohörd.

Fri talan.

Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser.

N:r 7.

Ansvarig utgifvare och
redaktör
Alma Åkermark.

1 April.

Pris: Kr 3,50 pr år.
Andra årgången.

1887.

Unionsfrågan från norsk synpunkt.

Af A. St. Arctander.

(Af förf. själf öfverflyttad på svenska.)

(Fortsättning och slut från föregående nummer.)

IV.

I Norge hade intet af allt detta väckt något egentligt uppseende. Statsrådsförhandlingarne kommo icke till allmänhetens kännedom, och man var viss om, att den svenska venstern, som med deltagande följt vår författningsstrid, icke numera hade för afsigt att rubba den mellan båda rikena enligt riksakten fastställda likställigheten. Man ville i Norge för intet pris företaga något, som kunde se ut som en motsägelse emot Sveriges obestridliga rätt att förfoga öfver sin grundlag efter godtfinnande.

Den 9 juni 1885 förhandlades den norska regeringens förslag i stortinget, och härvid uttalade statsminister *Sverdrup* bl. a., att den ifrågavarande grundlagsbestämmelsen var den väsentliga utgångspunkten för en senare öfverenskommelse mellan rikena. Den borde antagas, äfven om man i Sverige ej ville ingå på den bebådade riksaktsändringen. *Norge tog därmed saken i sin egen hand*, och emedan Sverige på egen hand ändrat sin grundlag, hade vi rätt att göra detsamma. Vi borde begagna denna vår rätt. Ville Sve-

rige icke finna sig i ett så rimligt uppgörande, måste det förefinnas fiendtliga element, och då vore det bäst, att faran blefve känd. I annat fall skulle öfverenskommelsen vara ett steg på den väg, man måste följa för att uppnå ett aflägsnare, men oefftergiftligt mål.

Underhandlingarne mellan de båda regeringarne togo sin början, och i Norge afvakade man lugnt och stilla deras utgång. I Sverige deremot hade redan regeringsförslaget och förhandlingen i det norska stortinget väckt en storm af ovilja. De »norskätande» tidningarne sökte upparbeta en folkopinion emot förslaget, hvilket betecknades som förnedrande och outhärdligt för svensk patriotism. Att ingå på detsamma skulle vara att förlora den enda statsrättsliga förmån, som Sverige ägde gent emot den forna »danska provinsen», det sista vitnesbördet om, att Norge var ett eröfradt land, kort och godt, alla de gamla kända rösterna från sextioalet läto åter höra sig. Regeringens organ, »Stockholms Dagblad», sökte väl att nedtysta dem, men på ett sätt, som lät befara, att de pågående underhandlingarne tyvärr skulle blifva fruktlösa. Detta

blef ock händelsen. Den 1 april 1886 — just nardagen — blef det bekant att underhandlingarne afbrutits, emedan de båda regeringarne ej kunde enas utom i detta enda, att: »intet skulle företagas.»

Anledningen härtill var hufvudsakligen den, att man å svensk sida, såsom nödvändigt vilkor för tillförordnandet af tre norska statsråd i det nya ministeriella statsrådet, fordrade Norges uttryckliga medgifvande, att den föredragande utrikesministern skulle vara *svensk*. Man påstod, att Norge förpligtigat sig dertill redan genom ordalagen i protokollet af den 15 maj 1885: »de ministeriella målen skola föredragas för kungen af utrikesministern i närvaro af tvänne andra medlemmar af det svenska samt tre medlemmar af det norska statsrådet.» Den norska statsrådsafdelningen medgaf också under den följande stortingsförhandlingen, att den ej varit tillräckligt uppmärksam på denna *ordalydelse* af det svenska förslaget; men ehuru statsminister Richter förklarade sig kunna gå in på detta, emedan det ej innehöll någon positiv föreskrift, utan endast en användning af redan befintlig ordning, ansåg ingen af de norska statsråden sig förpligtigad dertill. Ty det innebar endast ett mandat och icke något definitivt förslag.

Detta måste äfven hafva varit svensk uppfattning; ty äfven här hade man i tvänne väsentliga stycken afvikit från protokollets tanke. I stället för att låta det ministeriella statsrådet endast handhafva de *gemensamma* utrikesärendena, ville den svenska regeringen indraga dem *alla* under det ministeriella statsrådet samt dessutom gifva detta full myndighet, äfven om ej *samtliga* norska statsråd voro tillstädes.

I det sammansatta statsrådet i Kristiania den 30 mars 1886 ansåg den norska regeringen sig ej kunna ingå på något af detta, hvarken att lagfästa, att Norge för alla tider endast genom svensk tolk skulle förhandla med andra länder, eller att *utvidga det unionella området* till alla utrikesärenden. Egentligen var det svenska anbudet endast ett upptagande af år 1867 unionskommittés förslag. Protokollen skulle framläggas för nationalförsamlingen och allmänheten.

Den svenska riksdagen var mer än ense med sin regering. I första kammaren ville man ej medgifva Norges likställighetsrätt, men nog köpslä emot duktigt vederlag. Det talades så hänande och nesliga »svenska ord»

emot Norges folk, dess grundlag, dess frihets-sak, dess institutioner och dess regering, synnerligast af f. d. *utrikesministern*, general Björnstjerna, att tidningen »Fäderneslandet» beklagade, att de ej efter förtjenst blifvit bemötta, och sökte deras upphof i det klart ådagalagda hatet till hvarje demokratisk författning och den kärlek till det forna »ämbetsmannaväldet», som var den svaga sidan äfven hos våra unionsvänner från sextiotalet och hos vårt högerparti i dess helhet. Det visade sig allt mera, att man i Sverige långt mindre, än vi kunnat förmoda, ägde verklig insigt om Norges hållning nu som förut.

Skilnaden mellan »norskätare» och största delen af »norskvännerna» tycktes endast bestå deri, att de förra ville hota och de senare smeka oss in under Sveriges förmynderskap, utan en aning om, huru vår känsla, som har ett ovilkorligt behof af frihet, skulle känna sig sårad till och med af de vänligaste ord i detta syfte. Endast »Fäderneslandet», göteborgstidskriften »Framåt», »Öresundsposten» och en enstaka annan tidning samt »enskilda vänner» hafva gifvit öppet tillkänna sin insigt om Norges rätt och billigheten af dess fordran.

Den 5 juni 1886 begärde pluraliteten af det norska stortingets protokollkommitté sakens framläggande för stortinget. Den ogillade, att statsrådsafdelningen försummat inhämta den öfriga regeringens betänkande och förbisett ordalydelsen i protokollet af 15 maj; den beklagade Richters ståndpunkt, men gillade regeringens hållning i sin helhet, samt framhöll den norska fordringens rättmätighet och billighet, hvilket Sverige en gång skulle komma att erkänna. Minoriteten (högern) fann Sveriges vilkor antagliga, men klandrade regeringens underhandlingar och beklagade, att dessa bragt Norge i en kinkig ställning; den föreslog, att dokumenterna skulle tagas till protokollet.

Torsdagen 17 juni behandlades saken i *odelstinget*. Statsminister Sverdrup redogjorde för dess historia —: »det skall bli ett historiskt faktum, att om strid uppkommit, så är skulden icke vår», — ådagalade hela regeringens oklanderliga hållning: »huru många betänkanden statsrådsafdelningen än inhämtat, skulle resultatet blifvit detsamma», förklarade, huru som Sveriges anspråk på lagfästandet af utrikesministerns nationalitet skulle »med hänseende till de viktigaste nationella och internationella afgöranden sätta Norges

rike i jämbredd med osjälftändiga stater.» Och detta skulle göras till rätt för Sverige och till pligt för Norge. — »Jag vet icke, huru gammalt detta anspråk är i Sverige, *men det vet jag, att huru gammalt det är och blir, så skall det aldrig bli godkändt från norsk sida*, emedan ingen norsk statsmyndighet vågar underskrifva en dylik underkastelseakt.» Det fattades ej saken dokumenter: inbördes samstämmiga utlåtanden från storting, från Karl Johan, Oskar I och Karl XV och från de båda unionskomitéerna erkänna likställighet såsom grundsats. Det hade alltid framhållits af män från alla fraktioner, att till detta måste man på alla områden arbeta sig fram. Talaren vidhöll sina ord af 9 juni 1885. Det aflägsnare mål, han då antydde, var icke, som man sagt, en norsk utrikesminister bredvid den svenske, utan en grundlagsenlig rättighet för konungen att till utrikesminister välja en norsk eller svensk man, som skulle kontrolleras af en delegation af män, valda af båda nationalförsamlingarne, lika många från hvarje land. Kanhända funnes det en bättre utväg, men man trodde sig hafva påpekat rätta vägen inom föreningens gränser, och denna ville han icke öfvergifva. Med denna åsigt voro hans ord af den 9 juni för honom en politisk nödvändighet och pligt. Förhandlingarne i svenska riksdagens första kammare nödvändiggjorde ett allvarsamt ord. Han resumerade och kommenterade Björnstjernas yttranden: »Det är en rik bukett af förnekanden af Norges rätt och ställning i unionen, af förvrängningar af historiska fakta, af påståenden om, att Norge är ett underordnad land, som alls icke har likställighetsrätt, af förolämpningar och hänande yttranden mot alla det norska folkets dyrbaraste förhållanden, af högmodiga förhållningsregler, huru det norska folket hade att förhålla sig för att uppnå sina tydliga och rättvisa fordringar, af fördömande uttalanden öfver vårt politiska lif, som dock förts i vårt eget land och i kraft af vår egen författning.

Jag skall ej längre uppehålla mig vid herr Björnstjernas applåderade föredrag, hvars hän kulminerar deri, att han iklädt sig unionsvänlighetens mantel. Jag tror, att dessa yttranden äro lärorika, och många skola måhända anse, att man egentligen bör vara hr Björnstjerna tacksam. Han har nämligen icke talat förgäfv, derom kan man vara öfvertygad.» (Talaren framlade dessa ord skriftligen på referentbordet). »Jag har velat pre-

cisera denna del, emedan jag åtager mig ansvaret därför.» Han slöt sitt tal sålunda: »Jag tror på ömsesidigt förstånd och växande förtroende mellan folken med hänsyn till det, som kommer från anden och från hjärtat.

Men jag tror alls icke på de herrar, som vilja låta oss förstå, att det svenska folket i sin helhet är ense med dem uti att motsätta sig de norska anspråk, som nu blifvit framlagda att en fri och folklig utveckling hos närbeslägtade folk skulle aflägsna sinna och leda till förnekande af solidaritet och brödralag, det är omöjligt!»

I en senare replik yttrade Sverdrup: »Med hänsyn till debatten den 9 juni, förmodar jag, att det åsyftas, hvad jag då uttalade om bestämelsen i den norska grundlagen, dess förhållande till saken och dess framtid. Nej, jag tager ej tillbaka ett ord af hvad jag då sade min mening är, att det, som införes i vår grundlag, framför allt måste vara bestämmande och grundläggande, och att vi hafva rättighet att, i likhet med hvad Sverige gjorde 1885, i vår grundlag intaga bestämmelser om utrikesärendenas handhafvande; *icke sådana, som stå i strid med riksakten och med det förbund, som ingåtts* — vare det långt från mig att anbefalla detta — utan sådana, som utgöra början till en ny utveckling och en grundval att bygga uppå, emedan det är en lag, antagen af ett folk efter långt arbete och i den mest bindande form, som i landet gifves. Jag vidhåller detta.»

Efter en kort ordväxling, hvarunder högers ledare, hr Stang, instämde med regeringen i dess hufvudsyfte angående denna sak: full likställighet för båda rikena, äfven uti ifrågavarande punkt, men klandrade dess hållning i enskildheter, beslöt odelstinget med 56 röster mot högers 27 att intet afgöra utan öfverlämna saken till stortinget.

Unionsfrågan.

V.

Redan under odelstingets sammanträde hade den frågan varit å bane, om stortinget med anledning af denna sak borde affatta en adress och *Stang* hade framhållit, att emedan den svenska riksdagen ej yttrat sig, borde äfven det norska stortinget tåga. Man hade talat om ett förslag från statsrådet *Dæe*, ledamot från Ålesund och Molde. Detta blef äfven framlagdt under stortingets möte mån-

dags e. m. den 21 juni. Det lydde sålunda: »Stortinget fasthåller Norges kraf på en dess likställighet i unionen motsvarande ordning af utrikesärendenas behandling, och känner sig förvissadt om, att en sådan ordning genom gemensamma bemödanden skall kunna finnas. Med detta uttalande, som är uttryck för öfvertygelsen om, att ömsesidigt erkännande och tillmötesgående är unionens och brödrarikenas bästa värn, öfvergår stortinget till dagordningen.»

Stortingets samtliga presidenter, Steen och S. Nielsen (stortinget), Qvam och W. Konow (odelstinget), Hovig och Krogh (lagtinget), hade emellertid samlat sig omkring följande af vänsterföreningen godkända uttalande: »I likhet med upprejade och enhälliga uttalanden, i hvilka föregående storting hafva framhållit Norges fullkomliga likställighet inom unionen, — uttalar närvarande storting den öfvertygelsen, att det norska folket i trohet mot konung och fädernesland skall värna om rikets ära och rätt och understödja regeringens och stortings förenade arbete att förskaffa Norge den delaktighet i utrikesärendenas styrande, som det tillkommer i kraft af dess ställning som själfständig och med Sverige likställd stat i unionen. Dokumenterna i saken bifogas protokollet.»

Detta förslag blef anbefaldt af stortingspresident Steen i följande ordalag: »underhandlingarne hafva ej fört till något praktiskt resultat; detta hade också enligt min mening varit en omöjlighet; i dokumenter och uppfattning fins det för mycket af gengångare från fortiden och måhända af drömmar om framtiden, hvilka lifvet för längesedan förnekat — jag hoppas hos båda folken. Men detta oakadt äro de nog i stånd att återväcka forna tiders fördomar och gifva ökad näring till, hvad jag befarar skulle kunna bli ett tvedrägtens och splitets frö, så det funnes jordmån, hvaruti de kunde trifvas. Jag har velat ett öppet och bestämdt, men lugnt uttalande, och därför har jag önskat dessa dokumenters framläggande i stortinget . . . *Det visar sig nu vara ett faktum, att Norges storting och regering äro ense om hvad vår statsrättsliga ställning i unionen kräfer.*

Jag får säga, att den framställning vi nyligen hört af »svenska ord» äfven på mig gjort intryck af öfvergrepp, blandadt med hån och brist på erkännande af Norges rätt. Men liksom det norska folket häri icke har

hört och icke vill höra en röst från det svenska folket, så skall också det svenska folket med öppet öra och hjärta höra vårt svar. Det är lika lätt att gifva, som det är kort. Det innehålles uttömmande, ovedersägligt och klart uti vår grundlags första paragraf samt uti själfva föreningsakten: »kungariket Norge är ett fritt, själfständigt, odelbart och oförytterligt rike, förenadt med Sverige under en kung», — och i riksaktens första rader heter det, att »genom försynens mäktiga bistånd har emellan Skandinaviens tvänne folk ett föreningsband lyckligen blifvit knutet, som, ej af vapen men af den fria öfvertygelsen tillvägabragt, endast skall och bör hvila på ett inbördes erkännande af folkens lagliga rättigheter.» Det är svaret.

Själfständighet och likställighet äro båda rikenas rättighet, genomförandet häraf bådas uppgift och underpanten på deras framtida lycka och styrka. Denna rättighet kräfer ingen tillökning på den andra partens bekostnad och fördrager ingen afprutning. Erkännandet häraf är den enda sanna unionspolitiken; hvarje annan politik, som ville hämta sin styrka från andra synpunkter eller uppställa för sig andra mål, är lika omöjlig som farlig.

Att därför grundlagsenligt fastställa, att den svenske utrikesministern äfven skall vara vår — en rättighet för Sverige, en pligt för oss — *det är en tanke, som ingen norsk man vill vidkänna sig.* Att emot författningens och föreningens grundtanke uppgifva själfständighetens dyrbaraste ägodel och kändemärke, nej!

Ett folk, som lärt att älska friheten, att bygga på sin rätt och tro på sin framtid, kan aldrig antaga ett dylikt vilkor. Norge känner djupt saknaden af full delaktighet i utrikesärendenas behandling. Men för detta eller något pris skall Norge aldrig köpa densamma; det vore att förspilla vår rätt till den likställighet, vi hafva kraft och måste kräfva, och det vore att rubba en af unionens grundpelare.» Talaren gjorde protokollskomitéens ord till sina: »i Norge kunde ej pluralitet vinnas för den politik, som ville köpa en reel fördel genom ett formelt uppgifvande af Norges likställighet i unionen. Det norska folket är ett tåligt folk, och hvad det önskar och kräfer som sin rätt på detta område, skall det uppnå. Hvad det nu begär, skall engång komma att erbjudas det. Ty säkert är, att det ligger lika mycket i

Sveriges och i unionens som i Norges interesse, att Norge tillförsäkras rättvis delaktighet uti utrikesärendenas ledande. I samma mån, som Norge är uteslutet härifrån, i samma mån är den vigt förringad, med hvilken båda rikena såsom enhet kunna uppträda gent emot främmande makter.»

Dåe hade önskat, att man i presidenternas förslag gjort hänvisning till de »gemensamma bemödandena.»

Därför fasthöll han sitt förslag, ehuru han annars gärna kunde lämna sitt bifall till det andra, emedan han lade vigt vid enhälighet.

Statsminister *Sverdrup* förklarade, att regeringen ansåg sig kunna antaga presidenternas förslag.

Stang kunde ingå på *Dåes* förslag.

Alldenstund ingen medlem af stortinget uttalade sig emot båda förslagen, röstades det alternativt och presidenternas förslag bifölls med 75 röster mot 32 (högern *Dåe* jämte tre andra vänstermän). *Det var sant, att ingen norsk man ville antaga Sveriges anbud.* Alla fasthöll Norges likställighetsrätt. Det var endast den skilnaden, att minoritetens adress riktade en uppmaning till *Sverige*, pluralitetens till *det norska folket*.

Hvad detta skulle säga, visade sig vid stortingets upplösning, två dagar derefter.

Då underhandlingarne afbrutits, hade statsrådet vid sitt sammanträde den 2 april beslutat, att det bebådade förslaget till ändring af grundlagens §§ 28 och 75 f. icke skulle framställas såsom *kungligt* förslag. Det var ju förberedt med vilkor af en möjlig öfverenskommelse med Sverige. Men den 23 juni upptog odelstingspresidenten *Qvam* förslaget efter ordalydelsen som sitt privata förslag.

Tillägget till grundlagens § 28 lyder:

Då ministeriella mål föredragas för konungen till afgörande, skola tre medlemmar af statsrådet, bland hvilka den eller de statsministrar, som äro tillstädes å den plats, der ärendena föredragas, vara närvarande och afgifva betänkande till protokollet med den ansvarighet, som är bestämd i § 30. Har någon af statsministrarne förfall, tillkallar konungen en annan medlem af statsrådet.

Tillägget till § 75 undandrager »ministeriella mål» stortingets granskning, såvida dessa ej äro behandlade i allmänt statsråd efter grundlagens § 38 och riksaktens § 5.

Minoritetens adress hvilade alltså på den

förutsättning, att underhandlingarne med Sverige skulle återupptagas *utan* någon framställning om norsk grundlagsbestämmelse; pluralitetens deremot på den *förutsättningen*, att förslag om en dylik först och främst borde framställas. Och regeringen hade i öfverensstämmelse med statsminister *Sverdrups* uttalanden af den 9 juni 1885 och 17 juni 1886 slutit sig till denna.

Norge hade tagit saken i sin egen hand.

Du hade ordets gåfva...

Du hade ordets gåfva,
Men genom talets svall
Gnistrade tankens stråle
Som blixtrikt stjernefall.

När jag hörde din stämma
Höja och sänka sig,
Tänkte jag på, hur hafvet
Kunde tala till mig.

Och jag lyssnade stilla,
Säg mig, kände du väl,
Hur jag i maktlös tystnad
Skänkte dig min själ?

Elna.

En liten historia.

Af

J — — — L. —

Ett fint duggregn föll. Från de aflöfvade trädens qvistar hängde vattenperlor, liknande klara, stora tårar. På buskarne qvarsutto några bruna, vissna blad, dem höststormen ej förmått lösrycka. Väta och slokiga klibbade de vid grenarne, det gälde att hålla sig fast.

Längst vid utkanten af den lilla staden

låg en vacker villa, bebodd af major Blom. Bakom de blanka rutorna af ett fönster, som vette åt vägen, syntes ett blekt kvinnoansigte med ett par stora, svarta ögon, omgifna af mörka ringar. De fina, regelbundna dragen buro spår af lidande och umbärande. Hyn var så genomskinligt blek och läpparne så tunna och blodlösa. En dålig, utsliten klädning af mörkt ylletyg omslöt den späda gestalten med de magra skulderna och det insjunkna bröstet. Då och då lyfte hon blicken från arbetet och lät den för en stund irra öfver landskapet, hvilket låg der liflost och dödt i den kalla grå höstdagern. Ett trött, hopplöst uttryck låg i de stora ögonen och en nervös darrning gled då och då öfver de bleka läpparne.

Så eländigt lifvet var, och så tröstlös den framtid hon gick till mötes — och ändå måste hon lefva — hon måste hänga fast vid lifvet, hur svår än kampen var, så länge hon hade barnet.

Anna Alm var stjuftotter till en vaktmästare vid tullen och hade sedan barn-
domen vistats i den lilla staden, der hon en tid uppehållit sig med att gå omkring i husen och sy åt stadens fruar och fröknar, som ej sjelfva hade lust att dagen i ända sitta framåt-
lutade och trampa hjulet på symaskinen, hvilket var ett i längden ansträngande arbete. Hennes tidigare barndom hade varit dräglig, ty fastän hon var född utom äktenskapet, och fastän tullvaktmästaren icke var hennes far, och hon således icke kunde göra anspråk på faderskärlek, så hade han ändå varit så god emot henne, att hon fick mat vid hans bord och en liten vrå att sofva i — och stadens flickskola fick hon också besöka. Men då barnskaran hos vaktmästaren ökades, då han började suppa och fattigdomen tog till, måste Anna sluta med skolgången för att lära sig något, på hvilket hon kunde förtjena. Hon kom nu till en sömmerska, hvilken upp-
rättat ett så kalladt symagasin i staden, och hvilken utan betalning tóg emot unga flickor. Dag ut, dag in satt Anna i ett litet trångt rum jemte tre, fyra andra flickor, lutad öfver arbetet, i saknad af god kost och frisk luft och i hemlighet närande den önskan att en gång kunna förtjena mycket pengar för att slippa att slita ondt och för att kunna köpa åt sig lika granna kläder som de, hvilka dagligen förfärdigades under hennes händer.

Mången morgon kom hon till arbetet blek och förgråten, ty hennes stjuffar, vaktmästaren, hade för sed att, då han sent på qvällen hemkom rusig och grällig, köra ut hustru och barn, sedan han först öfverfallit dem med hugg och slag.

Så gick ett och ett halft år. Nu skulle Anna i skriftskolan jemte några af sina f. d. skolkamrater och så skulle hon ut och skaffa sig sitt eget uppehälle.

Man var i början af augusti och dagarne voro heta och qualmiga. Skriftskolebarnen gingo hem till prosten för att undervisa i kristendomsläran. Under sex veckors tid från kl. 10 på f. m. till kl. 3 på e. m. sutto 10 flickor och 5 gossar instängda i ett litet rum för att höra på prostens utläggning af katekesen och den heliga skrift jemte en och annan berättelse om missionen i hednaverlden, ty prosten var en ifrig arbetare på det stora missionsfältet. Han var ortodox och höll strängt på tron. Utan tro kom menniskan raka vägen till helvetet — utan tro var ingen räddning från satans välde möjlig — om en människas gemingar voro aldrig så förträffliga och hon icke hade tron, så var hon oåterkalleligt fördömd.

»Du skall tro, du skall tro», surrade det i öronen på Anna, der hon satt i den qvafva kammaren, stirrande på en fluga, som långsamt spatserade upp och ned på prostens hvita halsduk.

»Du skall tro, du skall tro», ljöd det i hennes inre, när hon kom hem och stjuffadern drucken raglade henne till mötes för att öfverfalla henne med stryk, därför att hon åt hans mat utan att sjelf förtjena något och därför att hon var en oäkta unge.

Ja, hon ville försöka tro, men det var så svårt att tro, att det fanns en Gud, som dött för oss af kärlek. Hade han verklig kärlek för människorna, så hade han kunnat hjälpa henne, så att hon sluppit stryk och svält. Och hvarför skulle de andra flickorna i skriftskolan ha sådana fina, vackra klädningar, och hon bara en lappad gammal bomullskjol — nej, sådant var inte kärlek — det var inte rättvisa, och hon ville inte tro — men gjorde hon inte det, så blef hon fördömd, hade prosten sagt, och hon skulle brinna i helvetets eld — det var rysligt — ja, hon ville försöka att tro.

Så kom konfirmationsdagen. Iklädd en klädning af tunnt, svart tyg, hvilken en gammal vänlig fru skänkt henne, satt Anna i

koret jemte de andra skriftskolebarnen, gossarne på ena sidan, flickorna på den andra. Septembersolen sken in genom de höga fönstren, i dess strålar blänkte och skimrade silfverkalken, och det röda vinet i karafinen derinvid lyste som blod. Nedre delen af den förgyllda ramen på altartaflan hade fångat en hel knippa solstrålar, och framför altaret stod prosten med ett segerrikt leende på läpparne. Hans arbete var slutfördt, och han var öfvertygad om, att det burit god frukt, att han lyckats utrota otrons ogräs i de ungas sinnen. Fanns det äfven ett och annat sinne, som ej ville tro som han hade lärt, så hade han ändå, tack vare sitt embete, fört dem in i kyrkans sköte, ty nu återstod endast, att de i församlingens närvaro högt skulle aflägga sin trosbekännelse. Klart och tydligt afgäfvos svaren af några, otydligt och sväfvande af de flesta, och det *ja* Annas bleka läppar frambragte var knappast hörbart. Hon kunde ju inte tro såsom hon blifvit lärd och hon tyckte, att Frälsarens ögon från altartaflan sågo förebrående ner på henne, — hon kände sig upprörd, olycklig — men hon kunde inte tro. Sedan svaren blifvit afgifna och prosten hållit ett förmaningstal till de unga att akta sig för den lede frestaren, hvilken ofta omskapar sig till en ljusens engel, och sedan han uppmanat församlingen att inom sig upptaga dessa unga bröder och systrar i Christo Jesu, nalkades barnen, på ett gifvet tecken af prosten, altarkransen för att knäböjande och medels händers påläggning invigas till den heliga akten. Med blicken riktad mot kyrkans blåmålade tak och liksom gripen af en helig hänförelse, invigde han nu den unga skaran till medlemmar af den kristna kyrkan.

Akten var slutad, djupa och mäktiga brusade orgelns toner, och det göt sig ett underbart lugn öfver Annas upprörda sinne. Tonerna lyfte henne liksom på starka vingar och förde henne långt bort, hon glömde, att hon skulle bli fördömd, då hon ej kunde tro, glömde all sin fattigdom och allt elände i hemmet.

Vid utgången från kyrkan varseblef Anna en herre med mörka ögon och mörkt krusigt skägg, hvilken stödd emot en pelare förföljde henne med sina blickar. Hon tyckte, att de mörka ögonen brände henne, hennes hufvud kändes hett, och hon skyndade att komma ut ur kyrkan.

Fram på hösten lyckades Anna få arbete hos en familj i staden, hofrådet von

Finkenbergs. Der funnos flere döttrar och således fullt upp med arbete. Hofrådinnan och fröknarne skulle ha nya hösttoiletter, och hofrådinnan lät aldrig sy någonting ute, ty det föll sig tredubbelt billigare att göra det hemma. Anna kunde således hoppas på arbete för en längre tid och det var hon glad öfver. Stor var ej den dagspenning hon erhöll, ty hofrådinnan v. Finkenberg betalade par princip aldrig väl åt någon af dem hon hade i sin tjänst, »ty», resonerade hofrådinnan, »betalar man dem bra, bli de sturska och inbilla sig vara något». Och att hennes metod dervidlag varit riktig, och att den arbetande klassen derigenom hölls på den plats försynen bestämdt dem, det hade hennes mångåriga erfarenhet lärt henne.

Pengar förtjenade Anna således ej stort, och den lilla summa hon på lördagsqvällarne hemförde, och hvilken hon fröjdats sig öfver att få använda för egen räkning, måste hon vanligtvis afstå åt modren, ty tadren fortsatte med att på krogen förstöra det mesta af sina inkomster, och modren hade blifvit sjuklig och klen, men hon fick bättre kost än hvad hon varit van vid, och efter en tid fingo de bleka kinderna friskare färg och de fina läpparne erhöilo en lätt anstrykning af purpur.

I huset der Anna sydde, kom mycket främmande, och en gång vid en större bjudning blef hon af hofrådinnan anmodad att hjälpa till vid serveringen. Då hon inkom med thébrickan i herrarnes rum, varseblef hon bland gästernas antal den samme herre, hvilken i kyrkan så envist följt henne med ögonen. Nu riktade han ånyo blicken på henne, och ånyo kände Anna sig underlig till sinnes. Hon blef blodröd öfver hela ansigtet och långt ned på halsen. Hvad var det i hans ögon, som kom henne att rodna, och hvad var han för en menniska, som både till klädedrägt och utseende var så olik de andra herrarne i staden. I serveringsrummet fick hon af betjeningen höra, att han hette Holm, att han varit anställd på kontor i utlandet, till och med i Australien, och att han nu vistades hos släktingar i staden, till dess det kunde lyckas honom att få en god anställning i hufvudstaden.

Följande kväll, då Anna gick hem från arbetet, stod han i portgången till hofrådets gård och inväntade henne. Hon ville afvisa honom, men han tog hennes hand i sin och tryckte den sakta, och i skenet från gatlyktan

lyste de mörka ögonen så brännande, att Anna kände all sin viljekraft förlamas.

De gingo framåt. Han frågade Anna om hennes hem m. m. Hon omtalade, huru sorgligt hon hade det, hon nämde om sin längtan att kunna komma bort från hemmet, långt bort. — — I varma, smekande tonfall lät han henne veta, att från den stunden han såg henne i kyrkan, hade han haft henne i tankarne, han sade henne, att hon var vackrare än alla de kvinnor han sett och känt derute i världen, att hon var värd något mycket bättre än det lif hon nu förde, och att han ville vara hennes vän, en vän, på hvilken hon kunde lita. Vid porten till Annas hem bjöd han henne farväl, i det han än en gång bad henne att fullt och fast tro på honom — han skulle göra hennes lif ljust och gladt.

Anna låg länge vaken den aftonen, och då hon slutligen insomnade, lekte ett lyckligt leende på de fina läpparne och en varm rödnad brann på kinderna.

Följande kväll såg hon icke till herr Holm, icke heller de derpå följande, men i sin inbillning såg hon så mycket oftare de mörka ögonen och det svarta krusiga skägget. Der hon satt lutad öfver arbetet, ljöd det ständigt i hennes inre de ord han vid afskedet yttrat, att han skulle göra hennes lif ljust och gladt. Skulle hon verkligen bli lycklig? — — —

En vecka gick sålunda. Det var en vacker afton med mild luft och klart månsken. Anna var på väg hemåt. Då hon gått ett stycke, hörde hon steg bakom sig och kände sig inom kort omsluten af ett par starka armar. »Anna, mitt vackra barn, huru jag längtat efter dig», hviskade Holms stämma i hennes öra, »nu måste du följa mig.» Han böjde hennes hufvud lätt bakåt och tryckte en lång, brännande kyss på hennes läppar. Hon ville slita sig lös, hon ville neka att följa honom, men hon kunde icke, hennes hufvud var så hett, det susade för öronen på henne Ett stort mörkt moln drog öfver månen. — — Anna lät sig viljelöst föras bort.

Det är åter höst och ett år har förflutit. Herr Holm har lemnat den lilla staden och fått anställning vid ett handelskontor i hufvudstaden. Annas mor har dött, och hon sjelf jemte sin lilla gosse har funnit tak öfver hufvudet hos en gammal, fattig gumma,

madam Grön, hvilken lifnärde sig med att sprita bast och väfva mattor. Gumman var den enda, som i all sin fattigdom hade hjerta för Annas nöd, då fadren efter modrens död körde ut henne och barnet. Hon icke allenast gaf Anna tak öfver hufvudet, utan hon delade äfven sin sista brödbit med henne, då Anna, utsvulten och eländig, med barnet på armen sökte skydd hos henne, ja, madam Grön lät det icke stanna dervid. Hon tog mod till sig och gick till en af stadens fruar, som hörde till fruntimmersföreningen, och hos henne anhöll hon om en liten hjälp för stackars Anna. Frun, som var af det godmodiga slaget, lofvade framställa madam Gröns begäran för fruntimmersföreningen, och, trogen detta sitt löfte, anhöll hon vid en sammankomst om en liten penninghjälp för Anna, sedan hon framställt det beklagansvärda i hennes belägenhet. Men då steg fru prostinnan, som var ordförande i föreningen, upp från sin plats och förklarade med ljudelig röst, att hon för sin del på det bestämdaste opponerade sig emot ett dylikt förslag, ty, sade hon, under det de stålgrå ögonen sände hvassa blickar, att hjälpa en sådan som Anna, det vore endast att lägga hyende under lasten, och de som anständiga och ärbara fruntimmer borde icke befatta sig med kvinnor af sådant slag.

Flera fruar tyckte, att prostinnan talat utmärkt bra, och de åter, hvilka ej tyckte det, vågade icke opponera sig, på det de icke skulle anses hysa sympatier för omoraliska förhållanden.

Anna blef således utan hjälp; men gumman Grön tappade icke modet för det. Hon väfde dubbelt så flitigt, och så behöfde Anna, stackarn, så litet mat. Dessutom skulle hon väl också sjelf snart kunna förtjena något, bara hon blef litet raskare, och bara hon slapp den elaka hostan. — — —

Det skulle bli stor bal hos general Gripenfeldt. Alla stadens sömmerskor voro upptagna, och till all olycka hade majorskan Bloms sömmerska häftigt insjuknat dagen före balen. Hvad stod att göra? Den enda lediga sömmerska var Anna Alm, men hon var ju sjuklig och klen. När dock ingen annan stod att få, blef Anna efterskickad och hon kom.

Klockan är 9 på aftonen. I majorskans sängkammare brinna ljus och lampor. Fram-

för den höga spegeln står majorskan klädd i baldrägt. Anna ligger på knä framför henne, sysselsatt med att fästa en mörkröd blomma på det rika spetsgarnityret, hvilket garnerar klädningen af bronsfärgad atlas. De små, magra händerna darra nervöst.

Hon har ju också i en fortsättning arbetat sedan kl. 7 på morgonen.

Otåligt yttrar majorskan något om dålig smak, ovana, ringa förmåga, då Anna ej lyckats fästa blomman enligt hennes önskan, och på nytt darra de magra händerna och på de bleka kinderna brinner en skarp rodnad. Ändtligen är blomman fästad, majorskan kastar en sista tillfredsställd blick i spegeln. Nu återstår endast att lätt pudra ansigtet för att minska den starka rodnaden, en följd af för mycken blodfullhet.

»Huru mycket är jag er skyldig för arbetet i dag», säger majorskan, i det hon pålägger mera puder, hennes färg är onekligen för stark i afton.

»Det ber jag majorskan sjelf bestämma», svarar Anna. Inom sig tänker hon visst, att hon vore värd litet högre dagspenning, då hon arbetat så flitigt hela dagen, utan det ringaste uppehåll, och flere timmar öfver den vanliga arbetstiden, men hon är rädd för att uttala denna sin tanke.

Majorskan, hvilken nu ändtligen lyckats gifva sitt anlete den färg hon anser vara öfverensstämmande med sin toilette, öppnar en byrålåda och framtager ur en liten börs af röd sammet en 25 pennis* slant i silfver, hvilken hon lemnar Anna, i det hon tillägger, att hon icke anser henne nog skicklig för att göra sig förtjent af högre dagspenning. All den blod, som ansträngningen framkallat på sömmerskans kinder, viker för att gifva plats åt en dödlig blekhet. Ett ögonblick blixtra de svarta ögonen och handen knytes ofrivilligt, men det är endast ett ögonblick. I det nästa minnes Anna, att hon är en utfattig, fallen kvinna, som ej får göra anspråk på något, hon minnes, att hennes lilla gosse är sjuk, och att hvarje slant, huru ringa den än är, nu för henne är nödvändig, dessutom vore det möjligt, i händelse hon visade missnöje, att majorskan skulle omtala händelsen inför sina vänner och bekanta, och Anna sålunda ej mera kunna hoppas på arbete af rikt folk.

Utän att vidare bekymra sig om söm-

merskan går majorskan in till sin man för att låta honom i första rummet beundra sin toilette, och snart höres ljudet af vagnen, hvilken för dem till balen.

I det ovissa skenet, som utstrålar från vagnens lyktor, tycker sig majorskan för några ögonblick se ett likblekt ansigte och ett par stora, svarta, sorgsna ögon, men det är endast i vagnslyktornas dunkla sken.

Man är framme och hela våningen strålar i festlig glans. I det bländande skenet, omgifven af beundrande blickar, glömmes majorskan, att ett par magra, darrande händer, ett par förgråtna ögon arbetat, ansträngt sig en hel lång dag för att göra henne grann.

Den fattiga sömmerskan går allena hemåt den långa, mörka vägen, insvept i en liten tunn schal. Ansträngningen, sinnesrörelsen och den kalla höstluften, mot hvilken den tunna duken inte ger något skydd är mer än hvad hon står ut med, klen och sjuklig som hon är. En häftig frosskakning griper den späda gestalten, hon känner en våldsamt smärta i bröstet och en ström af varm blod väller fram öfver de blekblå läpparne. Med ett sakta kvidande sjunker hon ned vid väggkanten.

Duggregnet har upphört — höststormen tjuter, de sönderrifna skyarne jaga hvarandra på fästet och de vissna, bruna bladen lösryckas från träden.

Jesus af Nazarets dom.

Af

Viktor E. Lennstrand.

Olyckliga kvinna!

Du nattens barn!

Som de rättfärdige förakta.

Som de rene afsky.

Och som de dygdige vända sig bort ifrån.

Jag älskar dig.

Ty *du* råar ej för, att du blef sådan.

Du råar ej för, att du, lilla fogel, råkade i det olyckliga ödets klor, när så fina snaror så djefvulskt lades ut för dig.

* Minsta gångbara silfvermynt i Finland.

Kvinna!

Som trodde, att ederna voro ärlighet och försäkringarne allvar.

Och dukade under och älskade.

Och till sist gaf efter för honom, som bedyrade, att han aldrig, aldrig skulle kunna glömma dig.

Och lät honom triumfera och i brinnande lidelser njuta din kärlek.

Den lättsinnige!

Som ej egde en tanke för de lidanden och kval, det elände och de tårar, som skulle bli en följd af hans seger.

Den uslingen!

Som hos dig tände en brand, hvilken skall härja din varelse lifvet igenom.

Och lemnade dig sedan.

Och skrattade åt det dagen efter.

Och nu jagar nya offer och tänker på nya eröfringar. —

Förförda kvinna!

Gråtande Magdalena!

Jag känner dina tysta lidanden. Jag känner dina hemliga kval. Jag vet, hvad som framkallar tårarne. Jag vet det allt och därför gifver jag dig mitt hjertas hela deltagande och sympati, der du i ensamheten får lida den veka, känslofulla, öfvergifna kvinnans aldrig sagda kval.

Jag ser dig sitta vid fönstret och trånande blicka ut i skymningen.

Jag ser dig om aftonen irra omkring under de dunkla lyktskenen.

Jag ser dig på den bädd, der du i nattens timmar vrider dig i ångest.

Jag ser dig ångra — —

Ångra, att du älskade!

Men nu har du en gång varit tanklös nog och gjort det.

Och därför har allt sammangaddat sig att drifva och draga dig djupare och djupare ner — ner, der du till sist slukas af natten och försvinner i mörker.

Jag ser så väl, huru du *motsträfvigt* följer med — men du *följer* med, ty nya behof äro väckta, nya kraftflöden öppnade och syndens ljufhet förförisk och skön i all dess styggelse och trots eländet.

Ack, att jag visste någonting, som kunde hjälpa dig!

Ack, att jag kände någon, som kunde omskapa dig!

Eller försätta dig i frälsande omständigheter.

Men jag vet ingen.

Menniskorna förstå dig ej.

Samhället förföljer dig och gör dig ännu olyckligare.

Ack, om Jesus från Nazaret ändå lefde!

Han som var publikaners och syndares vän!

Och bror med lidandet.

Och som sade »ve eder» endast till de dygdige fariseerna, hvilka ville stena ihjel din syster.

Ack, om han ändå lefde!

Han, hvilkens hjerta klappade så varmt för sorgens barn och nödens.

Och som lät Maria Magdalena vara sin förtrogna väninna.

Om han ändå lefde!

Då skulle jag leda dig till honom.

Till honom, du föraktade, du nattens olyckliga barn!

Bort, från fariseerna, som döma dig.

Från de rene, som afsky dig.

Från de rättfärdige, som draga sig för dig.

Från de kristne, som lasta dig.

Till honom skulle jag leda dig.

Du synderska! —

Hvarför bäfvar du?

Fruktar du också för honom?

Ingen skulle förstå dig så väl som han.

Ty hans sinne var ej som de andres.

Hans ord äro milda:

Dig varda många synder förlättna, ty du hafver älskat mycket. Icke vill jag döma dig. Den som är utan synd må kasta första stenen på dig.

Jesus af Nazarets dom — — —

August Strindberg og Jonas Lie.

(Brev fra København.)

Bvindespørgsmaalet, der her i Landet for Decennier tilbage mødte smilende under Pseudonymet Klara Rafael, som en attenaarig ung Pige med romantiske Griller, har efterhaanden paataget sig ældre Minder, faaet de Rynker, der ikke klæder, og gjør ikke mere synderlig Lykke hos Herterne.

Det har lagt Ungdommens rosenrøde

Gevandt bort, klæder sig fornuftigt i Graat og reducerer sig klogt til mere solide Spørgsmaal, angaaende Erhverv og Fortjeneste. Under en saa værdig Mine skulde man tro, at det maatte tækkes selv Hr Strindberg. Som en Idé kunde vi dog have ønsket det noget af Gudernes Ungdom, og man spørger derfor, om Grunden til denne foreløbige Falmen. Skulde det ikke ligge i, at det saa ofte er blevet behandlet fra de to Sider med saa lidt Elskværdighed? Ligesaa vist som det kun klæder meget faa Damer at sige: »Uf de Mandfolk», ligesaa lidt klæder det Mændene at tale om »de gode Damer». Det er, som om hver Part tabte noget af sit Køn derved, tabte den Modsætning, hvori den gensidige Tiltrækning skulde ligge og i det Sted gav Plads for et Gab af Kedsommelighed.

At Strindberg tiltrods derfor ikke er blevet Kedsommelighedens Apostel ligger i, at han frelser sig op paa Extravagancens Højder, fra hvis Top han vinker som Humorist. Han er ganske sikkert i denne Tid i mangt et danskt Hjem bleven modtaget med en Latter, hvori Indignationen ikke har spillet nogen stor Rolle.

Taget »au sérieux», er han fortabt, ikke alene fordi hans Angreb indeholder saa store Modsigelser, men ogsaa fordi han som u naturligt Bekrigger af det modsatte Køn simpelt hen falder ind under munkeagtig Fanatisme — det vil sige under det Abnorme. Det er Skæbnens blodige Ironi, at han, som betragter den erotiske Kraft som Menneskets højeste, ved sit Had til den Vis à Vis, Naturen nu en Gang har sat ind i Livet, viser sig at mangle Blomsten af denne Egenskab. (Er det det, han forstaaer ved det nye, os ubekjendte Ord »Afmandelse»?)

Med alt det bliver han dog hørt. I vor Tid, hvor Masserne vækkes, hvor Interesserne koge, hvor heldigvis saa mange som muligt tale med, gælder det at skrigte højt. Det er langtfra nok, at en Stemme er sand, er den for fornem til at sætte en Raaber for Munden, gaar Mængden den forbi. Men de, som hører en saadan Stemmes skjulte Melodi, som gjætter, at dette sagte Spil til Trods for Skrigene fint og dybt alligevel er i Slægt med Tidens Krav, de stanse uvilkaarligt, grebne af Lyst til at gjøre opmærksom paa Melodien.

Har man i denne Tid fulgt med den skandinaviske Kvindebewægelses Dønninger, baarne af Literaturens Understrøm, saa er der i komplet Modsætning til Strindberg to For-

fattere, der dukke op af Vandene, den ene dansk, den anden norsk, med en særegen genial Forstaaelse af Kvindens nutidige Liv. Den første er Herman Bang i »Stille Existenser», den anden Jonas Lie i »Kommandørens Døttre». Den ene rammer ubevidst, men stærkt, i »Hendes kongelige Højhed» Masser af kvindelige Existenser, den anden gaar derimod til Værket, dreven af fuld Bevidsthed, af dristig Tilslutning til den Menneskehedens Sag, hvoraf hun er den store Halvdel. Den stakels Prindsesse, nede i sit tyske adelige Kloster, aner ikke, at hun har Söskendebörn, der slide Brostenene op i en lille By i Norge, og at disse hedde Marthe og Cecilie.

Er det fordi Lie er saa populair, at man saa forsigtig gaar udenom det, han vil? Den store Flok nænner ikke at se sin fine Yndlingsforfatter som radikal. Den trækker Skærmen dygtigt ned over Lampen, saa Bogen falder ind under et Skær af rosa, og hører man under Læsningen et Skrig, saa bilder man sig ind, at det er Vinden, der pidsker paa Ruden og finder Stuen dobbelt hyggelig. At han vil rydde op i denne Stue, kommer Mange lidt utilpas.

Men det nytter ikke at se paa en Bog som »Kommandørens Døttre» som paa et smukt Ur, der viser det Klokkeslet, hele Verden retter sig efter. Man skal som Barnet bemægtige sig det, holde det tæt op til Øret, og de fine Slag vil da, et for et, melde, at det er i Flugt med Fremskridtet, ja, viser ud over dettes Klokkeslet.

Som i »Det flager» kæmpes her for et sundt naturligt Samkvem imellem unge Mennesker af begge Kjøen. Som Garborg i »Mannfolk» ser Forfatteren en Ulykke i, at hvert Køn gaar sin Vej, taler sit Sprog for saa, naar de mødes, at misforstaa hinanden mere, end om de kom fra hver sin Klode. Hvad er forfærdeligere, spørger han, end det Spindelvævssnak, der underminerer Cecilies og Fastings Elskov? Eller rettere, hvad er det for et Samfund, hvor man, som paa et Bals forvovlede Quadrille, for hele Livet gaar feil af hinanden, fordi man en Gang er drejet til Højre i Stedet for til Venstre? Cecilie med det »meningsfyldte» Ansigt, den friske Skikkelse, der skyder Snerperiets Fichuer af sig, af Naturen ødselt udrustet med al den Mening, denne oversete Moder ikke altid kan lægge Skjul paa, hun skal af denne Aarsag gaa meningsløst til Grunde, og hendes Skønhed, skabt til Slægtens Forherligelse, forræderisk vende

sig mod hende selv? Som Kvindeforstaer ved Lie, at ingen Elsker ser sin Elskede i ommere Skær end det, hvormed den mindst forfængelige Kvinde ser sit eget Billede, naar Taarernes Glands lægger sig derover, saa det fordobler sig og bliver til gækkende Elverpiger, der smerteligt hviske: »ikke første Gang i den enkle hvide med Perlerne og ikke anden gang i den blaa med Axene? — — —» I hvad Hensigt er jeg da skabt?

Og den luftige Pensel, der løst henaander en Pige-drom, bliver til en bred Spartel, hvor det gjælder at skitsere Fasting. Der er en egen højskuldret, elskværdig Firkantethed over denne Baggrundshelt med sin af Mangel paa Luft kvalte Lidenskab, der borer sig stærkere ned i Hukommelsen end sædvanlige Romanherrerens, skildrede paa hundrede Sider. Blot hans Bemærkning om Cecilie, at til hende kunde han have betroet sit Liv med »hele Valsen», forbundet med den mandige Indrømmelse, »at en Pige ikke paa det første Ord saadan uden videre springer i Havet med en», gjør ham god nok til hendes Kærlighed.

Saa drejer Vejen og Sproget af for Kunstighedens Barriere. Raaheden træder til Hjælp for Uvisheden; »Fruentimmer skal udvælges som Mælkekøer», den banale Frygt for det »badaarende», der er ligesaa pauvre som den for de gode Hoveder — og kun kan forklares ved Menneskenes blodløse Lyst til at fattiggjøre sig selv — træder til, og naar de mødes er Forstaaelse umuliggjort. Men de glimrende Forudsætninger, der paa hver Side fandtes for en saadan, giver Adskillelsen en spørgende Vemod, der fuld af Tendens er Bogens fineste Duft. Saa simpelt det Hele er gjort, er der i Stemningen en næsten raffineret, med Heine beslægtet, Smærte, der muligt kunde gengives ved et skærende Buestrøg paa en Violin, eller en græl, med sort blandet, Farvetone. Givet med Ord, kan det vanskeligt defineres med Ord.

Kommandørinden, Ophavet til alle Ulykkerne, er den aldrende Convenients, endnu klædt i ret glimrende Violet, men dog med kunstige Haar og Tænder. Mere direkte end ellers lader Forfatteren os vide, at hendes *uudfyldte* Virksomhedstrang vender sig til husligt Tyranni. Plirrer det ikke frem mellem Lini-erne, at en saadan stormægtig Frue helst burde vælge Gader och Torve til Tempel for sin Renlighedssans og derigennem forskaane sit stakkels Hus. Med samme Rædsel, som hun sik-

kert vilde have vist de Lister fra sig, der i denne Tid i Kjøbenhavn har samlet Stemmer til Kvinders kommunale Valgret, med samme Energi vilde hun muligt have udbredt festivitats over sin kedelige By og undgaet at døde sine Børn under hjemlige Lysekroners Glands.

Digterens Bemærkning om Cecilie har samme sørgelige Klang. Hun, Damen med Selskabslivets straalende Scepter i Haanden, hun ønsker at blive Modehandlerinde! Kommandørindens Datter! Kvindespørgsmaalet er ikke her et Madspørgsmaal, men optræder ligefrem som et Lægspørgsmaal. Som en Doktor lodder Forfatteren Tomhedens Blegstot, der udsuger den kun 23-aarige Piges Liv og han skriver sit Middel op som kunde det være Jærnpiller. Hvis de to Køns Lykkebetingelser nu ikke, trods Strindberg, var saa forskellige, kunde man ligesaa godt foreslaa Carsten at blive Skræder.

Den mindste Tvivl om Lies Stilling i Kvindesagen maatte blive hævet ved Skiltringen af Dampskibsturen.

Som Familien Witt er noget længe om at klæde sig paa til Bal, er denne aldeles unødvendig for Fortællingens Gang og kun at betragte som et med blinkende Floret fint ført Udfald til Gunst for de Skjønne.

Og saa modsat Strindberg, der i sit sterile Had mere og mere fjærner sig fra Naturen, mistænkende Kvinden for ikke at ville være Moder, træder Lie til som Manden, der i al Stilhed har taget sig en god Slurk af Naturens Kilde, og han maaler Moderdriftens Styrke og ser i dens Tilintetgjørelse et Naturbrud. Som pint af Vanvid pynter Marthe Dukker i Stedet for Børn, medens Cecilie i barnløs Tomhed jager sine daglige Ture, og begge tilsammen øse de af Danaidernes Kar.

Alt dette er da Bogens stille meningsfyldte Melodi, dens Hjerteslag, som vi gjerne, i Modsetning til Skrigen, ville gøre opmærksom paa, skønt man skulde tro, at den i Slutningsscenen lød klart nok. Med radikal, om end aldrig saa populair Haand løfter Jonas Lie Skærmen af Lampen, saa hvert rosenrødt Skær forsvinder fra denne Samfundsvedtægtens Dagligstue. Op skruer han Vægen, saa Møblerne skinne i haard Glans, og man hører nu Vinden derude blandet med Skrig, ja, med Taageluur, der varskoer et Forlis. Men Ulykken er allerede sket. Cecilie, Marthe, Jan alle gaaede til

Grunde i Convenientsens, Vrøvlets og Unyctens Taager, og frem af det Heles Ruin, skinner kun et Par unge, forgrædte Øine. Det er Menneskelovenes Stedbarn, den uægte fødte, hvis Tilværelse var det sagte »Hys«, der hvilede over Huset, som nu forvandler sig til Redningsplanken, der samler Samfundsordenens stakkels Vrag i den Kærlighed, der først og sidst er Forfatterens Grundelement.

Clara Bergsoe.

När och Fjärran.

Finska kvinnoföreningens årsmöte den 19 februari 1887.

(Forts. och slut fr. föreg. n:r.)

I likhet med föregående år utsändes omkring 1,000 valanvisningar till stadens röstberättigade kvinnor för deltagande i stadsfullmäktigevalet den 1 december. Ett större antal än tillförene begagnade sig äfven af sin rösträtt, hvilket framgår af följande siffror.

I valet deltog:

1883,	6	kvinnor	med	omkring	140	röster
1884,	62	»	»	»	545	»
1885,	87	»	»	»	752	»
1886,	131	»	»	»	1,356	»

Bland diskussionsämnen upptog *samskolefrågan* flere sammanträden och framgick af diskussionen, att föreningen ansåg, att ett allmännare införande af samundervisning, enligt all sannolikhet, skulle, i högre grad än det separata undervisningssystemet — hvilket betraktades såsom jemförelsevis konstladt — främja flickors utveckling i fysiskt och intellektuellt afseende samt, genom den större aktning för kvinnan, som densamma rotfäster hos gossarne, mäktigt bidra till att höja begge könen i sedligt hänseende. Härjemte ansågs att, då man diskussionsvis (i denna som i de flesta andra frågor) blott kommer till *sannolikheter*, och full *visshet* endast genom erfarenhet kan vinnas, kvinnosakens vänner borde låta sig angeläget vara att efter förmåga understödja samskoleföretag i landet. Dock reserverade föreningen sig mot den erfarenhet, som kan vinnas genom att öppna gossläroverk för flickor, derest detta ej sker gradvis från 1:sta klassen.

Nyktighetsrörelsen var likaledes föremål

för diskussion och räknade inom föreningen varma anhängare. Diskussionen utvisade, att föreningen ansåg nyktighetsrörelsen medverka till förbättrande af kvinnans och särskildt den gifta kvinnans ställning, hvarför densamma borde af kvinnorna understödjas.

Med anledning af ett förslag till Finsk Kvinnoförening i tidningen Finland, har under flere sammanträden dryftats *önskvärdheten och betydelsen af statistiska uppgifters samlande, angående kvinnans tillgång till och beträdande af olika arbetsområden*. En komité har haft sig uppdraget att utreda, huruvida föreningen kunde vidtaga några åtgärder för sådana uppgifters samlande. På grund af de svårigheter i ekonomiskt och andra afseenden, som ett sådant företag emellertid ansågs möta, har föreningen beslutat afvakta de uppgifter, hvilka sannolikt i en framtid vore att emotse genom statistiska byrån.

Önskvärdheten af kvinnors inträde i den kommunala fattigvården har äfven varit föremål för diskussion.

Föreningens offentliga uppmaning till likatänkande kvinnor å andra orter att bilda filialer till Finsk Kvinnoförening har haft till följd, att en filialförening uppstått i Kuopio.

I sammanhang härmed tar jag mig friheten beröra en fråga, som ofta försports från kvinnor i landsorten, hvilka önskade understödja föreningens sträfvanden, men äro i tvifvelsmål om huru det skall ske. — Vi äro för få att bilda filial — heter det — ingå vi åter som medlemmar i centralföreningen, så blifva vi medlemmar endast till namnet, isolerade som vi äro. — Härtill kan anmärkas 1:o att föreningens stadgar icke hindra äfven ett fåtal att bilda filial och att verka efter förmåga, 2:o äro äfven s. a. s. passiva medlemmar af icke ringa betydelse för föreningen, genom det ökade moraliska och ekonomiska understöd de skänka. Utan penningemedel kan nämligen vår förening lika litet som andra något uträtta.

Återstår att nämna, det antalet medlemmar under året varit 72 i Helsingfors och 28 i Kuopio filial samt att 22 resande bevistat föreningens sammanträden i Helsingfors.

Utom ofvanstående årsberättelse upplästes följande, *af föreningens filial i Kuopio afgifna årsberättelse*:

Den 6 mars 1886 sammanträdde i

Kuopio efter ömsesidig öfverenskommelse ett större antal af stadens fruntimmer för att diskutera om behovet af en närmare sammanslutning mellan dem, som vilja deltaga i arbetet för kvinnans framåtskridande samt huruledes denna sammanslutning lämpligast kunde åstadkommas, och beslöto de vid mötet närvarande att bilda en förening med åsyftadt ändamål, hvilken förening skulle under årets lopp sammanträda tvänne gånger i månaden, sommarmånaderna dock undantagna, för att öfverlägga och förbereda vidare åtgärder. Då sedermera i tidningarna publicerats en uppmaning från Finsk Kvinnoförening i Helsingfors till bildande af filialer till nämnda förening på landsorten, med gemensamt syfte och ändamål, genomgicks och granskades å dessa sammanträden Finsk Kvinnoförenings stadgar jemte program, hvarvid de i hufvudsak af medlemmarne godkändes. På grund häraf fattades vid ett senare möte den 10 november definitivt beslut om bildandet af filial till Finsk Kvinnoförening, till hvilken filial 28 vid mötet närvarande antecknade sig såsom medlemmar.

Under årets lopp har inalles 10 sammanträden hållits och hafva öfverläggningarna, förutom ofvannämnda granskning af program och stadgar, förnämligast åsyftat att lemna medlemmarne tillfälle att klargöra sina åsikter i åtskilliga, kvinnosaken berörande viktiga frågor, hvilka af föreningens medlemmar till diskussion inlemnats. Bland andra må af dessa nämnas: 1) Männe kvinnouppfostran öfverhufvud taget varit egnad att naturenligen utveckla kvinnorna? 2) Är den kroppsliga och andliga uppfostran, våra flickor härtills åtnjutit, så beskaffad, att den hos flickan utvecklar den själfständighet och kraft, som en framtid möjligen af kvinnan fordrar? Och om frågan besvaras nekande: i hvilken riktning borde uppfostran ändras, så att den skulle motsvara detta ändamål? 3) Hvaruti bör man söka orsaken till, att så många kvinnor är alldeles likgiltig för hvilken riktning kvinnofrågan sträfvar att taga och huru den möjligen kommer att gestalta sig? 4) Hvad vore att göra för att det kvinliga arbetet skulle tillerkännas större värde, hvad lön beträffar? 5) Hvad kan med fog fordras af en god husmoder? 6) Hvad är huslighet? 7) Kan man säga, att nutidens kvinna af medelklassen sköter sitt hushåll väl? 8) Hvilka

skyldigheter har kvinnan att uppfylla både inom hemmet och samhället?

Frågorna förbereddes och refererades af en för ändamålet vald komité, hvarjemte en annan komité hade att följa med och vid föreningens sammanträden redogöra för i tidningar och tidskrifter förekommande uppsatser i kvinnofrågan.

Följande föredrag hafva vid diskussionsmötena hållits:

Af fru E. Stenius: 1) Om kvinnoföreningars syftemål; 2) Om kvinnofrågans utveckling, samt 3) Reflektioner i anledning af ett föredrag i kvinnofrågan, hållet härstädes af fröken I. Tauström.

Af fru Lydia Herckman: Äro dr Rickardsons åsikter, angående kvinnosakens utveckling, enligt referat i tidningen Nya Pressen, förenliga med vårt program?

Af fröken Elisabeth Ingman: Hvaruti bör man söka orsaken till att så många kvinnor är alldeles likgiltig för hvilken riktning kvinnofrågan sträfvar att antaga.

Af fröken Selma Backlund: Hvilket inflytande hafva de olika uppfostringssätten, för hvilka kvinnan utgjort experimentalfält, haft på hennes natur?

Fru Ida Herckman och fröken Aina Hällström refererade en artikel ur »Nyt Tidskrift», angående det kvinliga arbetet.

Sedan val af funktionärer vid föreningens första sammanträde egt rum, hafva följande medlemmar tillhört styrelsen: Ordförande fröken Selma Backlund, vice ordförande jemte translator fröken Elisabeth Ingman, sekreterare på finska språket fru Minna Canth samt på svenska fröken Olga Kræmer, ekonom fröken Ida Grahn.

Kassarapporten utvisar, att föreningen mottagit följande gifvor:

Inkomsten från ett sällskapsspektakel 200 mk; af en läseförening 50 mk, och utgör kassabehållningen 250 mk.

Redovisningen öfver Finsk Kvinnoförenings inkomster och utgifter 1886, hvilken äfven meddelades vid årsmötet, har följande utseende:

Inkomster:

Kassabehållning från 1885	835: 70
Medlemsavgifter	355: —
Tryckalster	612: —
Räntor	17: 78

Summa 1,820: 48

Utgiffter:

Bidrag till arbetsbyrån	400: —
Diverse annonser	121: 83
För lokal, m. m.	70: 60
Tryckalster	102: —
För valavisningar	45: —
Diverse	20: —
	<hr/>
	Summa 759: 93
Behållning	1,060: 55
	<hr/>
	Summa 1,820: 48

Sedan revisionsberättelsen uppläst och décharge meddelats såväl föreningens ekonom som direktionen för arbetsbyrån, skreds till val af föreningens funktionärer. Dervid valdes till ordförande: fru *E. Löfgren* och, sedan fru Heikel undanbedt sig återval, till vice ordförande fru *E. Sjöström*, sekreterare fröken *A. Hjelt*, ekonom fru *O. Aspelin*. Till revisorer utsågos: fru *M. Schauman* och fröken *R. M. Boije*.

Till direktion för arbetsbyrån valdes: fruarna *O. Aspelin*, *A. Borgström*, *J. Lang*, *E. Sjöström* och fröken *A. Hjelt*.

Göteborgs Kvinnoförening. Vid sammanträdet sisl. 17 mars förelåg till öfverläggningsämne: *om barns användande till tidnings kolportering*. Efter förutgånet meningsutbyte enades mötesdeltagarna om, att föreningen skulle vidtaga åtgärder i syfte att motverka det i hög grad demoraliserande inflytande på barnen, dylik sysselsättning medför.

Efter diskussionens slut framförde fru Maria Almquist en uppmaning från Dräktreformföreningen till Göteborgs Kvinnoförening att verka för att lifligare intresse väcktes för nämde förenings syfte. I sammanhang härmed upplästes följande af medicine kand. *Karolina Widerström* hållna inledningsföredrag till diskussionen vid Dräktreformföreningens allmänna möte i Stockholm sisl. 29 okt.

Några ord om kvinnodräktens reformerande.

Mången tänker nog: »hvarför i all världen har man börjat bråka så mycket med våra kläder? Är det en fråga af sådan vikt, att man därför skall behöfva bilda föreningar, hålla möten och skriva böcker? För resten, den ifver'n lär väl ej räcka länge; såsom hvarje annan modesak är den förbi om en tid».

Ja, hvad denna förening beträffar, så vill jag ej om den uttala någon spådom, huru godt lifsgryden än tycks ha uti sig. Dess bästa öde vore otvivelaktigt att göra sig själf obehöfligt, sedan dess idéer och anda trängt igenom och ingätt i det allmänna medvetandet. Hvad deremot sjelfva saken beträffar, skola några reflexioner visa oss, att sjelfva dess natur måste komma oss att tro på dess framtid, äfvensom att dess vikt är sådan, att den fordrar mer än en blott flyktig uppmärksamhet.

Sträfvandet att reformera kvinnodräkten är ett äkta barn af vår tid; det står i ett nära organiskt sammanhang med en hel del andra af tidehvarfvets

karaktäristiska företeelser. Inom snart sagdt alla områden, inom vetenskapen, konsten, literaturen finna vi såsom ett genomgående drag sträfvan efter realitet; vi vilja utleta tingens och företeelsernas natur genom att observera dem sådana de i verkligheten te sig, och sedan vilja vi försöka att på bästa sätt lyda de lagar, vi så funnit. Detta gäller såväl det psykiska (själiska) som fysiska området inom människolifvet och hvad med detsamma står i närmare eller fjernare sammanhang.

Bland annat har man äfven närmare studerat kvinnans andliga och kroppsliga natur, och man har då först och främst kommit på det klara med, att hon ej är ett blott könsväsen, utan att hon eger en hel del rent mänskliga egenskaper. I enlighet härmed började, såsom vi veta, och pågår alltjemt på uppfostrans och undervisningens såväl som ock på det sociala lifvets område lifliga reformsträfvan. Helt naturligt har man ock granskat kvinnans närmaste alldagliga fordringar med hänsyn till ett naturenligt lefnadssätt; och klädedräkten, som i vårt klimat spelar en så stor rol, har fått sin tillbörliga del af uppmärksamheten. Att denna fråga skulle uppstå och blifva påaktad, var så mycket naturligare, som naturvetenskaperna trädde starkt i förgrunden på det vetenskapliga området. Studiet af människokroppen, dess funktioner och lagarne för dem visade, i hvilket nära beroende själen står af det stoft, i hvilket den bor, och har lärt oss att mera akta detta stoft och ge det dess tillbörliga rätt.

Hvilka fordringar ställer då vår kropp på beklädnaden? Svaret härpå synes temligen enkelt, teoretiskt åtminstone. Klädernas uppgift är att skylla kroppen och bibehålla dess värme. Detta böra de göra dels på ett sådant sätt, att full frihet lemnas åt alla kroppens organ att på normalt sätt funktionera, dels så att skönhetsens fordringar tillfredsställas.

Låtom oss ur dessa synpunkter något betrakta den nu brukliga dräkten.

Skylla kroppen — nå ja, det gör ju den någorlunda, om vi fränse en del baldräfter.

Huru är det med dess värmebevarande förmåga? Jo, somliga delar af kroppen ha blifvit öfvermåttan väl skyddade, andra deremot styfmoderligt behandlade.

Det parti af halsen, der lungspetsarne, de ömtaligaste delarne af lungorna, sticka upp, betäckes så t. ex. blott af klädningen; armarne likaledes. Kring benen, skyddade blott af strumpor och kalsonger, blåsa vindarne fritt upp under kjolarne. Och likväl är det af största vikt för en normal fördelning af blodmassan i kroppen, att extremiteterna hållas varma, för att ej tala om, att bäckenets organ såväl som andra behöfva skyddas mot temperaturvexlingar, något som de så brukliga öppna kalsongerna ej kunna göra.

Bälen deremot har blifvit mer än väl försedd? man kan knapt ge den nog af västar, magbindlar, och hvad plaggen allt heta. Det är sant, att bälen behöfver mera betäckning än extremiteterna, men oproportionerligt stor får ju skilnaden ej vara.

Komma vi så till klädernas negativa egenskap, att ej utöfva något funktionsstörande inflytande på kroppen eller något dess organ, så finna vi den ännu mindre realiserad.

Att snörlifvet, då det sitter hårdt, är genom den starka hopklämningen förderligt för bröstets,

bukens och bäckenets organ, det brukar folk temligen lätt inse. Men ett löst sittande snörlif, — ja, man är då fullt och fast öfvertygad om, att det ingen skada gör — det är ju bara behagligt, det ger en sådan god stadga åt kroppen. Men det är med detta såsom med så många andra yttre stöd: det försvagar vår egen kraft. Det mer eller mindre oböjliga pansar, snörlifvet bildar, dömer de muskler, som skola hålla bälen upprätt, till mer eller mindre grad af orörlighet, så att de småningom förtvina och bli odugliga till sin tjänst, och så har det artificiella stödet, snörlifvet, blifvit outhärligt. Äfven de inre organen lida af bälens relativa orörlighet.

Å de nedre lemmarne åstadkomma strumpebanden genom sitt tryck rubbning i benens blodomlopp. De bidraga till kalla fötter och åderbräck.

Endast jemförlig med snörlifvets inverkan på bälen är den brukliga fotbeklädnadens på foten. Detta organs beundransvärda byggnad förenar på en gång styrka och elasticitet; den förlänar en ej blott spänstigt utan äfven på ojemn mark säker gång. Men spetsiga, trånga, högklackade och i förhållande till fotens form förvridna skodon arbeta på att göra den alltmärlig lik en stylda såväl till gagnet som formen.

Vi nöja oss med dessa korta antydningar på det sanitära området. Se vi ett ögonblick på den estetiska (skönhets-)sidan, af saken, så förefaller det temligen klart, att den drägt, som mer eller mindre gör våld på kroppens egen form, frångått sitt rätta skönhetsideal. Men hvilket skönhetsideal har man satt istället? Det svar vi komma till, då vi betrakta de dräkter, som anses elegantast, »stiligast», är något — förödmjukande. Denna drägt mest i ögonen fallande egenskap är att söka framtvunga en så yppig barm, ett så bredt bäcken som möjligt, således att framhäfva qvinnan såsom könsväsen, göra henne så retande, så lockande som möjligt. Mig synes, att det fordras ett cyniskt sinne för att häruti finna något vackert, och att endast brist på reflexion å ena sidan, okunnighet å den andra kan göra, att äfven qvinnor nöja sig med ett sådant skönhetsideal, förbiseende att qvinnans skönhet såsom qvinna faller till jinet, om ej hela hennes kropp är harmoniskt utvecklad, och att dräkten bör respektera och ge uttryck häråt.

Vi kunna äfven ställa den fordran på kläderna, att de böra kunna på- och aftagas utan större besvär och tidspillan, äfvensom att de skola vara så lätta som möjligt i förhållande till den mängd värme, de bevara. Dessa villkor uppfyllas genom att göra plaggen få, af lämplig konstruktion och genom att till dem använda ett materiel, som är så dålig värmeledare som möjligt. Hvilka brister i dessa hänseenden våra hittills begagnade kläder hafva, är lätt insedt.

Dräktreformföreningen har gjort till sin uppgift att söka reformera qvinnodräkten i öfverensstämmelse med åsigt sådana som nu uttalats. Den har gjort början med den viktigaste delen: underkläder och skodon. Idén till underkläderna är hämtad från England och Amerika. Föreningens styrelse har under det gångna halfåret granskat, provfat, kritiserat och förändrat de der använda och omtyckta underkläderna och kommit till det resultat, våra modeller utvisa, och för hvilket halfårsberättelsen närmare redogör.

Underkläderna bestå, såsom synes, af en s. k.

»innerdrägt», som närmast betäcker hela kroppen upp till halsen, ut till handlederna, ned till ankarnar. Den kan göras sammanhängande eller i två plagg. Derpå följer »mellandräkten», betäckande bälen och större delen af benen; den kan göras af tunnare eller tjockare tyg, enkelt och dubbelt lager; den sönderfaller i två plagg; underlif och delad kjol.

Styrelsen förordar vidare i allmänhet ylle närmast kroppen; för en del personer är dock bomull eller linne bättre.

Strumporna uppbäras medels »strumphängslen», Kängorna äro gjorda efter en oförderfvad fots form; strumporna likaså.

Fastän vi nu sjelfva finna allt detta ganska godt, äro vi dock långt ifrån att påstå, att förbättringar ej ytterligare kunna göras. Tvärtom uppmana vi alla för saken intresserade att dertill bidra.

Dugtig flicka. Tolfåriga dottern till svensken Hans Hansson i Pipestone, Minnesota, plöjde under förra året ej mindre än 112 tunnland på sin faders egendom.

Albertine-striden i en fransk tidning. Tidningen skriver: »Albertine heter en vacker och begåfvad glädjeflicka i Kristiania, dotter till en viss literatör, Chr. Krogh. Hon skref en roman som hette »Maanfolk», och hjelten i denna roman hette Garborg; han kämpade för att prostitutionen skulle lösasläppas, så att polisen icke hade att göra med den mera, och detta förargade regeringen, så att den tog och satte Albertine i fängelse. Men Albertine var afhållen af studenterna och arbetarne, och de stälde till ett förskräckligt spektakel och föranstaltade en lång procession till förste ministern för att få Albertine frigifven, så det var på ett härnär, att en glädjeflicka hade störtat den norska regeringen.

Rättelse: I Framåt nr 6 under rubriken *Finska kvinnoföreningens årsmöte den 19 februari 1887* står: »Häri är dock inberäknadt värdet af det arbete, som anskaffats åt tjänarinnor». Läs: »Häri är dock icke inberäknadt etc.»

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonnspris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåt» annonsbyrå, *Kungsgatan 60*, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till frk. Alma Åkermark, 2:dra *Långgatan 40, Göteborg* (träffas tisdag och fredag 1—2 e. m.)

Till redaktionen insända tidningar och tidskrifter.

Svensk Läraretidning. Nr 12 innehåller: Jönköpings folkskolor. — *För dagen*: Fredrik Ferd. Carlsson. †. — *Nodser*. — *Sveriges allmänna folkskollära-
reförening*: Från Stockholms, — Göteborgs, — Öljar-
traktens krets-föreningar m. m.

Tidskr. Sanningsökaren har utsändt sitt 3 häfte innehållande:

Odödligheten och nutidens tänkande; af M. J. Savage. (Öfvers.) I. — Personlighetsbegreppet; af L.—n. — Sne (Snö); af A. L. Kielland; Erinran af K. G. K. — Förnuftet; af Eman. (Meddeladt). — Glädjen; af B. Gudlöshet; af B. — Tankar under kyrkbesök; af E. V. A. — Diverse.

Småskolevännen. N:o 6 innehåller: *Småskolevän-
nens postupplaga*: — *Småskolan*: Hvilket blir dyrast? — Ett pensionsreglemente. — Förhöjdt lönetillskott åt lärare. — *Nyheter*: Vestra Gestriklands lära-reförening. — Val m. m. *Pedagogiska vinkar*: Läsning. — Hedniska skolor. — Strödda tankar. — *Literatur*: Tule. — Dagny. — Framåt. — Tidskrift för folkundervisningen. — Verdandi. — Historiska medeltidromaner. — *Ropande röster*: Till Småskolevännen.

Nylænde. 4:de och 5:te häftet innehålla: *V. Ullman*: Stemmeret for Kvinder. — *Otto Anderssen*: Den franske revolution og den kvindelige opdragelse. — *Ca-*

milla Collett: En protest. — *Anna Rogstad*: Hr Hertzbergs foredrag om kvindens kald, uddannelse og erhverv.

Dagny. Marshäftet innehåller: *Marcus Rubin*: Om qvinnans tillträde till förvärf (slut). *Selma Lagerlöf*: Intryck från scenen. Sonett. — *Antigone*: Olga Björkegren. I björkallén. Poem. *Arna Värn*: Spörs-mål. Poem. — *Jane Germandt*: Ruth. Skizz. *Signe Rink* och hennes »Grønlandere». — *Salome*: En grön-ländsk kärlekshistoria. — *S—e*: Svenska skaldeförsök inom »den stora konsten». Tor Hedberg. *Judas*: Lot-ten v. Krämer: *En kämpande ande*. — *M . . . e*. På Fredrika-Bremer-Förbundets samqväm. Ny litteratur. Korrespondensafdelning. Tidningsartiklar.

For frisindet Christendom. N:o 4 och 5 innehålla: Lars Oftedal. — Om underfulde Helbredelser. — Olafsordnen. — Udtalelser.

Finsk Tidskrift. Häft. 3 innehåller: Eugène Tili: Patriotismen hos lord Byron. — Wilhelm Chydenius: Tullfrågan i Sverige. — Hjalmar Neiglick Tavaststjernas »Barndomsvänner». — Gerlas: I mörker. — Lotten von Krämer: Aslög. — m. m.

Helsovännen. Nr 6 innehåller: *Emil Nilsson*: Något om lungornas vård. — *En praktiserande läkare*: Om spetälskan, ett kapital från de urartande sjukdomarnes historia. — m. m.

Endast 60 öre
förutom postarvode kostar

"DALMASEN"

för återstående tre kvartal, från 1 April till årets slut. Och erhåller hvarje prenumerant *gratis* den förträffliga

Lilla Helsovännen,

om postkvitto å verkställd prenumeration jemte två 4-öres frimärken *till porto* insändes i bref till

Red. af Dalmasen,
Orsa.

I April meddelar Dalmasen porträtt af den bekante prestmannen Per Nymans-son.

LAGER

af såväl de mest eleganta som billigaste

Manufaktur-, Mode- och Hvitvaror,

Sybehörs- och Garnérartiklar,
Dame- och Barnhattar, Barnkläder,
Tricotvaror, Bijouterier och
Galanteri-varor m. m. m. m. hos

L. KAISER & Co.

Kyrkogatan 36. Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Lånbibliotek,

hufvudsakligen afsedt för den nyare literaturen,

öppnas den 1 April

uti *Kvinnoföreningens Lokal, Kungsgatan 60, 1 tr. upp,*

och hålles öppet alla söckendagar kl. $\frac{1}{2}$ 1—3 e. m.

Pris: Helt år	Kr. 8: —.
Halft år	5: —.
3 mån.	3: .
1 „	1: 25.
1 vecka	0: 30.
1 dag	0: 10.

PÅ FRAMÅT

kan fortfarande prenumereras från årets början.

Tidskriften innehåller: sjelfständiga uppsatser, bref från in- och utlandet, poesi, skisser och noveller, literaturanmälan och notisafdelning; hvarjemte den fortfarande som hittills skall hålla sina spalter öppna för **fritt meningsutbyte.**

Medarbetare i tidskriften äro:

Victor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, Gustaf af Geijerstam, Karl af Geijerstam, Ernst Ahgren, Saxon (Johan Lindström), Skjalf, Stella Kleve, Eva Vigström (Ave), Amanda Kerfstedt, A. U. Bååth, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Elin Améen, Eva Brag, Helen Nybom, Cecilia Holmberg, f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hedberg, Johan Nybom, Oskar Levertin, Anna A., Anna Wahlenberg (Rien), Elna, Bjørnstjerne Bjørnson, Jonas Lie, Kristoffer Janson, Kristian Gloersen, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvide Prydz, Margarete Vullum, Clara Tschudi, Gina Krog, Georg Brandes, S. Schandorph, Edv. Brandes, C. E. Jensen, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nørlund, Anna Brosbøll, Rafaël Hertzberg, Gerda von Mieczwitz m. fl.

Tidskriften utkommer den 1 & 15 i hvarje månad i *16-sidigt kvartformat*, således tillsammans, **384** sidor, till det billiga priset af kr. *3,50* för år, jemte 35 öre i postarvode. Halfår kr. *1,75*. Lösnummer: 25 öre.

Prenumerationsställen: alla postanstalter inom *Sverige, Norge, Finland* och *Danmark*; boklådorna samt å tidskriftens byrå, *Göteborg, Kungsgatan 60*, öppen hvardagar 5—6 e. m.

Tidskriften, som åtföljes af **vidhäftadt annonsblad**, är särdeles lämplig för **annonsering.**

Annonsörer!

Annonsering i *tidskrift* erbjuder flera fördelar framför *tidningen*. Den mindre yta, annonserna här upptager, samt fåtalet annonser göra, att dessa icke blott falla i ögonen, utan äfven läsas, innan man bortlägger häftet. En tidning **förstöres** ofta utan att en enda annons blifvit läst, då deremot tidskriften **tillvaratages** och sålunda faller i händer på ett långt större antal läsare, än tidskriften har prenumeranter. Framåt, spridd inom Sverge, Norge, Danmark och Finland bland alla samhällsklasser, är lämplig för annonsering af *alla slag*. Särskildt påpekas den för **bokförläggare** och **platssökande**.

Annonsor mottagas å tidskriftens byrå, Kungsgatan 60, Göteborg (öppen hvardagar 5—6 e. m.) samt genom

**S. Gumælii Annonsbyrå.
Stockholm.**